

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

גליון פרשת "ויקרא"

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פרשת ויקרא

ויעשו כלם אגדה אחת

רצון אבינו שבשמים.

בקרבן הבא מהבהמה, למשל, אנו מוצאים את כל הדרגות שקיימות בבריאה: האדם הוא המקריב, בעל החיים הוא הקרבן, הקרבנו מלווה במנחה ובנסכים המכילים סולת, יין ושמן - הבאים כולם מן הצומח, ולצד כל אלו מוסיפים גם מלח, המייצג את הדומם. האדם, נזר הבריאה, מרומם ומקרב על ידי הקרבן את הבריאה כולה אל בוראה. בכך מהווה הקרבן ביטוי לקידוש המציאות כולה על ידי האדם.

גם כאשר אין לנו את בית המקדש, אסור לנו לפתור את עצמנו מעבודת ד', בטענה שלא ניתן לקיים את עבודת ד' כראוי. גם כאשר המציאות אינה מושלמת, חובתנו היא לעבוד את ד' ולקדש את שמו בעולם במידת האפשר. קרבן, במובנו המהותי, הוא התקרבות אל ד'. כל עבודת ד'

שנעשית על ידנו, בכל תחומי החיים, היא קרבן עולה תמימה. תכלית קיום העולם - לשמה נוצרנו, ולשמה אנו קיימים - היא לעבוד את ד' ולהרבות בקידוש שמו בכל מלוא עולם.

את שם ד' יש לקדש - החל מהמעשים הגדולים ביותר, וכלה במעשים הקטנים ביותר. על האדם לגלות את ד' בכל תחומי החיים על ידי תורה ומצוותיה. ככל שנצמד ונתמיד בדרך זו, נקדם את מגמת הבריאה כולה, שתעשה כולה, על כל חלקיה, אגדה אחת, לעשות רצון ד' בלבב שלם.

חומש ויקרא פותח במילים (א, א-ב): "ויקרא אל משה, וידבר ד' אליו מאהל מועד, לאמר: דבר אל בני ישראל, ואמרת אליהם: אדם כי יקריב מכם קרבן לד' מן הבהמה - מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם".

לכאורה, לשון הפסוק אינו מדויק, ויותר נכון היה לומר: "אדם מכם כי יקריב..."! נראה כי התורה באה להדגיש, שרצון ד' אינו במעשה טכני של הבאת שור או שה ושחיטתו במשכן, אלא בקרבן הבא ממהותו ופנימיותו של המקריב, "אדם כי יקריב מכם...". כוונת הלב של האדם, והזדהותו עם מה שהוא עושה - היא זו שמכשירה את ההקרבה.

ואכן, בהקרבת הקרבנות אנו מוצאים הלכות מיוחדות, המבטאות שכוונת הלב היא קריטית. למשל, אם בעת הקרבת הקרבן, כיוון האדם

במחשבתו לאכול את חלקו בקרבן שלא בזמן המותר, או שלא במקום המותר - הקרבן פסול כבר מעכשיו, ונאמר עליו (ויקרא יט, ז): "פגול הוא, לא ידָּרְךָ!". הקרבן צריך להיות "מכם", מכל כולכם - המעשה החיצוני של עבודת הקרבן יחד עם הכוונה הפנימית לעשות את רצון ד'.

איחוד זה, שבין העולם הפנימי-מחשבתי, לעולם המעשי-חיצוני, הוא חלק מאיחוד כולל יותר הקיים בעולם הקרבנות. במעשה הקרבנות נעשה שיתוף של כל חלקי הבריאה יחד. באופן זה נעשית הבריאה כולה לאגודה אחת לעשות

להרחבה: עיינו בספרו של הרב, 'התורה לדורנו - הקדושה והטהרה', בתחילת הספר

שבת שלום!

לעילוי נשמת הרב חיים מאיר בן אברהם מרדכי

פניני חיים

אולי

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא

צִבְתִּין
לַשַּׁבָּת

מְכַל הַלֵּב

בא להדגיש שהקרֵבן צריך לבוא מקרֵבכם, מהלב שלכם. הנביא ישעיהו נזף בעם ישראל כאשר היתה תקופה שהם הביאו קרֵבן לבית המקדש רק כדי למלא חובה, ולא באמת הצטערו והתחרטו על מעשיהם. אולי גם בקשת הסליחה שלך, לא נובעת באמת מהלב."

תמר הודתה: "את צודקת אמא, אני באמת לא מבקשת סליחה מכל הלב כי אני לא מבינה למה זה כל כך מפריע לה". אמא עזרה לתמר להבין: "איך את היית מרגישה, אם היתה בשורה משמחת שהיית רוצה לספר לכל החברות ולראות את ההתלהבות על פניהן של כלן מיד ברגע הבשורה, ומישהי אחרת היתה מקדימה אותך ומספרת לכלן לפניך?". פתאום תמר הבינה הכל, והפנימה את טעוּתה. מיד היא התישבה וכתבה מכתב התנצלות לרונת, בו כתבה שהיא כל כך מצטערת שהיא לקחה לרונת את הרגע הגדול של ההכרזה המשמחת, והיא מבינה איזו אכזבה וצער היא גרמה לה. רונת הרגישה שהפעם בקשת הסליחה באמת היתה מכל הלב, והן חזרו להיות חברות טובות.

רונת ותמר היו חברות טובות, עד אותו ארוע. "אני לא מאמינה שספרת לכלן!", זעקה רונת ומאז לא דברה עם תמר. ותמר לא הבינה, מה כל כך נורא בזה שהיא ספרה שאחותה התארכה? בכל מקרה כלם ידעו על זה תוך זמן קצר, זה לא סוד. ובכל זאת תמר הלכה לבקש סליחה, בלי להבין על מה. "אני לא סולחת לך על זה", אמרה רונת בקצרה. תמר קנתה את השוקולד שרונת הכי אוהבת, ושוב כתבה פתק עם המילה סליחה, אך רונת רק הסתכלה על הפתק וסרבה לקבל.

"אמא, מה עוד אני צריכה לעשות? כבר נסיתי לבקש סליחה", שאלה תמר. "אולי בקשת הסליחה שלך, לא מספיק אמתית?", הציעה אמא. תמר עדין לא הבינה, אז אמא הסבירה את כוונתה: "לא תמיד אמירת סליחה נובעת מבפנים. זה מאד חשוב שהמעשה שעושים יגיע מבפנים, מהלב". תמר עדין לא הבינה: "אז מה חסר בבקשת הסליחה שלי?". אמא החליטה להסביר לה, לפי שערור ששמעה מהרב דרוקמן: "אולי תביני לפי מה שמזכר בתחלת חמש ויקרא. בפתיחת פרשיות הקרבנות מכנים את מי שמביא קרֵבן 'אדם כי יקריב מכם', לכאורה המלה 'מכם' מיתרת, מה זה בא ללמד? אלא זה

תלמידים גספרים

התלמידים בקשו - והרב ישן על הרצפה

הייתי בצבא עם תלמידים של הרב דרוקמן. כשהיינו בקורס צניחה נשארנו בחג ראשון של סכות בבסיס הצבאי בתל נוף. לא הבנתי מאיפה היה להם האמץ, אבל הם בקשו מהרב דרוקמן שיבוא להיות אתנו בחג. לא האמנתי שזה יקרה, אבל אכן בחג ראשון, כמה עשרות חילים ישנו בסכה עם הרב דרוקמן על הרצפה... היו שעורים, שיחות, חזנות ואני זוכר רק את ההלם שלי מכך שהוא הגיע והיה אתנו. איזו הקרבה ואהבה עזה היתה לרב כלפי תלמידיו.

יש לכם סיפור אישי על הרב דרוקמן שתרכו אפרסם בפניה זו? שלחו לכתובת האימייל: amirbrow@gmail.com הפרסום נתון לשיקול דעת המערכת

זליגר שומרון

שבת אופי!

פניני חיים

שאלות ותשובות מאת הרב חיים דרוקמן

מעובד מתוך "ואשיבה", תשובות לצעירים מאת הרב חיים דרוקמן
כרך "משפחה, עם וארץ", עמ' 121

מדינה יהודית - ודמוקרטיה

מדינת ישראל, מיום הקמתה ועד עתה, מתנהלת בשיטה הדמוקרטית, שלטון העם.
האם שיטה זו מתיישבת עם דרך התורה?

מוכן אפוא שלרשויות המדינה - שנקבעו בהחלטת רוב העם בצורה דמוקרטית - יש סמכויות שלטון נרחבות, ולתקנות ולחוקים שהן מחוקקות יש מעמד מחייב.

עם זאת, לא כל החלטה של הרוב נכונה ומקובלת, גם לכוחו של הרוב ישנן גבולות ומגבלות. דוגמה לדבר נוכל לראות בדין עיר הנידחת (מדרש אגדה, בוכר, שמות כג, ב): "לא תהיה אֶחָדִי רְבִים לְרַעַת" - ללמדך שאם נעשית העיר נדחת - אל תמשך אחריהם, אלא צא מביניהם!". לא כל דבר שהרוב קובע קדוש. כשהרוב בוחר ברע - אל "תימשך אחריהם", אלא - "צא מביניהם!".

אומנם הכלל העקרוני הוא ללכת אחר הרוב, אך כלל זה מסויג ומוגבל וחל רק במקרה של תקנות חיוביות, אך בדברים שליליים - אין לשמוע לרוב.

הדמוקרטיה היא אומנם כלי חשוב ואף הכרחי - אך בוודאי אינה מעל לכול. הרוב יכול לתקן תקנות וחוקים מועילים - אך איננו קובע מהי האמת. לא צריך להיות בן תורה כדי להבין שהרוב אינו רשאי להשתמש בכוחו לעשיית מעשים מושחתים ובלתי מוסריים - אך צריך להיות בן תורה כדי להבין שהגדרות המוסר והשחיתות נובעות אך ורק מ"תורת ד' תְּמִיקָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ" (תהלים יט, ח).

מדינת ישראל הוגדרה בהקמתה: מדינה יהודית, כך מפורש במגילת העצמאות שלה. המילה "דמוקרטיה", לעומת זאת, אינה מופיעה אפילו פעם אחת. הדמוקרטיה אומנם הכרחית וחשובה, אך היא רק כלי, ואינה הערך המרכזי של המדינה - בניגוד למעמדה המרכזי והיסודי של היהדות במדינה.

הדמוקרטיה, עם כל חשיבותה וערכה, צריכה לפעול בגבולות ברורים. אם למשל יחליטו ברוב דמוקרטי שהמדינה איננה מדינה יהודית - האם כך יהיה? האפשר לשנות את המהות היסודית של המדינה? אכן, חשוב להדגיש שלא אמורה להיות סתירה בין מדינה יהודית למדינה דמוקרטית - כל עוד הדמוקרטיה יודעת את גבולותיה ומכירה במגבלותיה.

נאמר בתורה (שמות כג, ב): "לא תהיה אֶחָדִי רְבִים לְרַעַת, וְלֹא תַעֲנֶה עַל רֵב לְנֹטָת, אֶחָדִי רְבִים לְהַטֹּת". חז"ל (סנהדרין א, ו) לומדים מכאן שהדין נפסק על פי דעת הרוב, ועל זה נאמר: "אֶחָדִי רְבִים לְהַטֹּת". עם זאת, ישנם מקרים שאין ללכת אחר הרוב, ועל זה נאמר: "לא תהיה אֶחָדִי רְבִים לְרַעַת". את הכלל הזה, שנאמר במקור בקשר לפסיקת דין במשפט, הרחיבו חז"ל לכל הכרעה במחלוקות חכמים.

מדינת ישראל היא אומנם מציאות שהתחדשה בדורות האחרונים, אך גם בעבר, בזמן הגלות, נדרשו חכמי ישראל להביע עמדה לגבי תוקפן של החלטות הציבור.

הרשב"א (שו"ת הרשב"א ד, קפה) נשאל אם ציבור רשאי לתקן תקנות מעצמו, והאם יש לו רשות להעניש את העובר על גזרותיו. תשובתו הייתה חדמשמעית: ודאי שציבור רשאי לחוקק לעצמו חוקים חדשים, והחוקים הללו קיימים "כדין התורה". הוא מדגיש שכך נהגו בכל קהילות ישראל, ואין ספק בדין זה.

בתשובה אחרת (שם ה, קנו) כתב הרשב"א, כי מצד הדין - יש רשות לרוב הציבור לקבוע תקנות על אף התנגדות המיעוט. הוא הוסיף כי הציבור רשאי להעמיד על עצמו מועצה מצומצמת שתחליט בשביל הציבור כולו, ואין צורך שכל חברי המועצה יסכימו פה אחד לכל החלטה, ובמקרה של רוב - "בטל המיעוט במיעוט, ואפילו אותו המיעוט חייבין לתבוע זכות שהסכימו הרוב עליו".

לגבי מינוי מנהיגים, כבר קבעו חז"ל (ברכות נה, א) ש"אין מעמידין פרנס על הצבור - אלא אם כן נמלכים בצבור". ובאמת, שאל המלך ודוד המלך לא החלו למלוך עד שישראל קיבלו אותם למלכים עליהם.

הראי"ה קוק זצ"ל (שו"ת משפט כהן, קמד) כתב: "בזמן שאין מלך... חוזרים אלה הזכויות של המשפטים ליד האומה בכללה". במציאות שאין מלך, כמו בימינו, זכויות המלך הקשורות להנהגת האומה עוברות לידי כלל האומה והמנהיגים שהיא מעמידה בראשה.